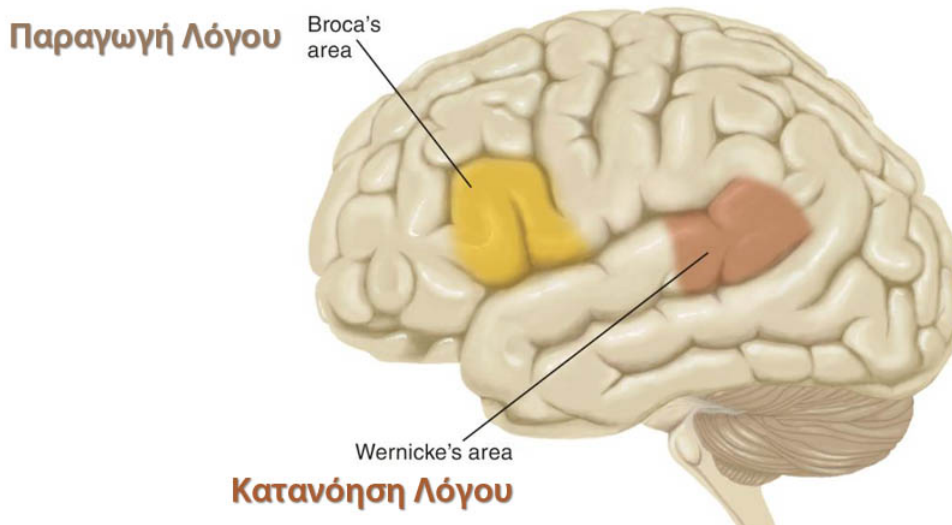

Εγκέφαλος και Γλώσσα: Λόγος, Συνείδηση, Αφασίες

/ [Πεμπτούσια](#)

Όπως ήδη αναγγείλαμε, τη Δευτέρα, 10 Μαρτίου 2014 και ώρα 18:00 στο Ευγενίδειο Ίδρυμα θα πραγματοποιηθεί εκδήλωση με θέμα «Εγκέφαλος και Γλώσσα». Στο πλαίσιο αυτό παρουσιάζουμε συνοπτικά τις ομιλίες που έχουν ετοιμάσει οι συμμετέχοντες επιστήμονες.

«Ποιες περιοχές του εγκεφάλου «ελέγχουν» τη γλώσσα»

Σπύρος Ευθυμιόπουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής Βιολογίας Ε.Κ.Π.Α. και Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας για τις Νευροεπιστήμες

Στον εγκέφαλο και ιδιαίτερα στο αριστερό ημισφαίριο βρίσκονται οι περιοχές, που εμπλέκονται στην παραγωγή και κατανόηση της γλώσσας. Σε αυτές τις περιοχές περιλαμβάνονται οι περιοχές BROCA και Wernicke. Οι περιοχές αυτές συνδέονται μεταξύ τους με κυκλώματα, τα οποία είναι υπεύθυνα για συγκεκριμένες λειτουργίες της γλώσσας, όπως η σύνταξη, η μίμηση (επανάληψη της γλώσσας), η σημασιολογία των λέξεων και ο σχηματισμός των φράσεων.

«Οι Αφασίες»

**Κωνσταντίνος Πόταγας, Επίκουρος Καθηγητής Νευρολογίας,
Νευρολογική Κλινική, Ιατρική Σχολή Ε.Κ.Π.Α.**

Οι «αφασίες» είναι οι διαταραχές του λόγου που οφείλονται σε βλάβες του εγκεφάλου. Αφορούν σε όλες τις πτυχές του λόγου – στον προφορικό και στον γραπτό, στην παραγωγή του αλλά και την κατανόησή του – σε διαφορετικούς βαθμούς, ανάλογα με το σημείο του εγκεφάλου που είναι πληγωμένο και ανάλογα με το μέγεθος της βλάβης. Από επιστημονική άποψη, η μελέτη της αφασίας προσπαθεί να δώσει απαντήσεις σε πολύ παλιά ερωτήματα: Τι ακριβώς είναι ο λόγος και πώς συνδέεται με τον εγκέφαλο; Υπάρχουν «κέντρα» στον εγκέφαλο; Διαφέρει και σε τι ο ρόλος του καθενός από τα δύο εγκεφαλικά ημισφαίρια;

Από την άλλη μεριά, αφασία είναι – κυρίως – το δυσβάστακτο βίωμα του ανθρώπου που ξαφνικά χάνει τη γλώσσα του, που δεν μπορεί πια να επικοινωνήσει και βρίσκεται απομονωμένος μέσα στην κοινωνία. Η προσπάθεια αποκατάστασης της αφασίας έχει επομένως τεράστια σημασία.

«Λόγος και Συνείδηση: «Προϋπόθεση του ενός για το άλλο;»

**Ηλίας Κούβελας, Ομότιμος Καθηγητής, Ιατρική Σχολή,
Πανεπιστήμιο Πατρών.**

Ένας σημαντικός αριθμός ερευνητών υποστηρίζει ότι η συνείδηση διακρίνεται σε πρωτογενή και σε συνείδηση ανώτερης τάξης.

Η συνείδηση ανώτερης τάξης χαρακτηρίζει κατ' εξοχήν τον άνθρωπο και περιλαμβάνει την αναγνώριση από ένα σκεπτόμενο υποκείμενο των πράξεων και των συναισθημάτων του. Ενσαρκώνει ένα μοντέλο αναγνώρισης του εαυτού στο παρελθόν, το παρόν, και το μέλλον.

Υποστηρίζεται ότι προϋπόθεση για τη συνείδηση ανώτερης τάξης είναι ο λόγος, δηλαδή, ότι η συνείδηση ανώτερης τάξης χαρακτηρίζει μόνο τον Homo Sapiens που διαθέτει τον λόγο. Ωστόσο οι μελέτες κατασκευής εργαλείων από τους μακρινούς προγόνους μας Homo Habilis και Homo Erectus, που δεν διέθεταν λόγο, έδειξαν ότι:

(α) Η ικανότητα μετάβασης από το παρόν στο μέλλον μέσα από τη χρήση της εμπειρίας του παρελθόντος και, μέσα από τη σύλληψη αφηρημένων εννοιών είναι βασική ιδιότητα της νόησης του ανθρώπου. Μέσα σε αυτή τη διαδικασία περιλαμβάνεται και η καθοριστική για τη δόμηση του εγώ, αλλά και κορυφαίων

χαρακτηριστικών του πολιτισμού, επίγνωση του επερχόμενου θανάτου.

(β) Αυτή η ιδιότητα-ικανότητα της νόησης του ανθρώπου είναι βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη συνείδησης ανώτερης τάξης (αναγνώρισης του εαυτού στο παρελθόν, στο παρόν και στο μέλλον) και αναδύεται-εκφράζεται στον φυσικό κόσμο - από τη στιγμή που ο εγκέφαλος αποκτά ένα ορισμένο μέγεθος και εμφανίζονται ορισμένες εγκεφαλικές δομές, όπως η περιοχή Broca. Η εγκεφαλική αυτή περιοχή συμμετέχει στην εκφορά του λόγου στον Homo Sapiens, ο Homo habilis όμως δεν μιλάει.

«Νοηματικές Γλώσσες: Κοινωνιολογικά και Γλωσσολογικά Δεδομένα»

**Βενέττα Λαμπροπούλου, Καθηγήτρια Ειδικής Αγωγής Κωφών,
Πανεπιστημίου Πατρών**

Η γλωσσολογική έρευνα των νοηματικών γλωσσών σε πολλές χώρες του κόσμου έχει δείξει ότι οι γλώσσες αυτές αναπτύχθηκαν από τους ίδιους τους κωφούς μέσα στις κοινότητές τους, διαφέρουν μεταξύ τους καθώς και από τις ομιλούμενες γλώσσες, και χρησιμοποιούν ένα τελείως διαφορετικό φυσικό μέσο από το φωνητικό-ακουστικό σύστημα των ομιλούμενων γλωσσών, το οποίο είναι οπτικο-χειροκινητικό και χωροθετικό. Διέπονται όμως από τις ίδιες γλωσσολογικές αρχές, όπως και οι ομιλούμενες, έχουν τους ίδιους τρόπους οργανωτικών δομών, τα ίδια είδη κανόνων, την ίδια πολυπλοκότητα στη γραμματική και στη σύνταξη και την ίδια εκφραστική δύναμη. Μια σειρά από πολύ σημαντικές έρευνες στον χώρο της νευροψυχολογολογίας με κωφούς νοηματιστές έχουν δείξει ότι η ακοή και η ομιλία δεν είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για την εξειδίκευση των ημισφαιρίων του εγκεφάλου και ότι υπάρχει εμφανώς εξειδίκευση του αριστερού ημισφαιρίου του εγκεφάλου για τη γλώσσα, ανεξάρτητα από το μέσο επικοινωνίας (Ομιλούμενη ή Νοηματική Γλώσσα). Τα παραπάνω καθώς και κάποια ακόμα στοιχεία για την Ελληνική Νοηματική Γλώσσα και την Κοινότητα των Κωφών θα αναπτυχθούν στην παρουσίασή μας.

«Εγκέφαλος και Λόγος»

Ανδρέας Κουζέλης, Κοινωνιολόγος

Γεια σας! Ονομάζομαι Ανδρέας Κουζέλης και είμαι πολίτης με αναπηρία. Η αναπηρία μου λέγεται «εγκεφαλική παράλυση» και συνίσταται στο ότι ο εγκέφαλος δεν δίνει σωστές εντολές στο σώμα, επηρεάζοντας και την εκφορά του λόγου. Επομένως το θέμα «Εγκέφαλος και Λόγος» παραπέμπει φαινομενικά σ' εμένα. Και θα ήταν λογικό η ομιλία μου να αναφέρεται στην εγκεφαλική παράλυση. Κάτι τέτοιο όμως θα εστίαζε μόνο στην αναπηρία και δεν θα εμπεριείχε την κοινωνική

ανάλυση που θα ήθελα να δώσω στο θέμα «Εγκέφαλος και Λόγος». Έτσι, η απόφασή μου ήταν ξεκάθαρη. Με αφορμή την βιωματική σχέση με την αναπηρία θα προσπαθήσω να αναλύσω τον στερεοτυπικό λόγο, θέτοντας το εξής ερώτημα:

«Ο εγκέφαλος δημιουργεί στερεοτυπικό λόγο ή ο λόγος δημιουργεί στερεοτυπικό εγκέφαλο;»